

Rusmiddelpolitisk handlingsplan

Eidskog kommune

2016-2019

For framtidens generasjoner

Vedtatt av kommunestyret 29.03.16 i sak K-026/16

Innhold

FORORD.....	1
LOVGRUNNLAG	2
Innledning.....	2
Bakgrunn	2
Arbeid med planen	2
Struktur.....	2
Planer som er lagt til grunn:	3
Kommuneplanens samfunnsdel.....	3
Boligsosial handlingsplan.	3
SLT-plan.....	3
STRATEGIER OG MÅL.....	3
BESKRIVELSE AV RUSMIDDELSITUASJONEN	4
Kort sammenfatning	4
Hva har vi gjort i forrige periode, hvordan har det gått?.....	4
HANDLINGSPLAN	6
Barn og unge	6
Voksne.....	6
Bolig.....	
ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV PLANEN.....	10

FORORD

Sammenhengen mellom voksnes alkoholbruk og bruken av andre typer rusmidler blant ungdom og yngre voksne er grundig vitenskapelig dokumentert. Strategier og tiltak for å redusere etterspørselen etter alkohol og narkotika vil i stor grad være de samme. De rusmiddelpolitiske spørsmål som kommunen stilles overfor bør av flere grunner behandles i en helhetlig rusmiddelpolitisk plan. Eidskog kommune har en slik plan som ble vedtatt i 2008. Det er nå behov for å fornye denne.

Det er statlige føringer på at kommunen skal drive forebyggende arbeid for å forhindre rekruttering til rusmiljøer og rusmiddelmissbruk. Barn og unge er den største ressursen vi har, og foresatte er barnas støtte og referansepunkt og er viktige parter i forhold til rusforebyggende arbeid.

Selv om det er viktig å forebygge, handler ikke rusmiddelpolitikk bare om barn og unge. Det er viktig å fokusere på de etablerte rusmiddelmissbrukerne og legge til rette slik at de kan komme seg ut av avhengigheten og få et fullverdig godt liv. En slik tilrettelegging må være basert på at man har respekt for alle mennesker, uavhengig av livssituasjon. Det er en lovfestet kommunal oppgave å gi nødvendig hjelp til utsatte grupper som enten har utviklet et problematisk forhold til rusmidler, eller står i fare for å gjøre det. For å få til et godt helhetlig rusmiddelpolitisk arbeid, vurderes det som viktig å få til en felles forståelse og godt samarbeid mellom ansatte i kommune og andre aktuelle instanser, frivillige organisasjoner og pårørende. Dette har ligget som en overordnet tanke i arbeidet med planen.

LOVGRUNNLAG

Rammene for det rusmiddelpolitiske arbeidet er hjemlet i lovgivningen. De oppgaver kommunen pålegges å løse på det rusmiddelpolitiske feltet er hovedsakelig nedfelt i disse lovene:

- Lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk
- Lov av 24.06.2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester.
- Lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester
- Lov av 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer
- Lov av 02. juli 1961 nr. 62 om psykisk helsevern
- Lov av 24. juni 2011nr. 29 om folkehelse arbeid

Lovverket indikerer at bruk av rusmidler berører mange deler av de kommunale tjenester. Det er ikke bare et sosialt problem, men også et helseproblem. Dette tydeliggjør at det er helt nødvendig å jobbe tverrfaglig for å løse problemer knyttet til misbruk av rusmidler.

Innledning

Bakgrunn

Eidskog kommune har tidligere vedtatt en rusmiddelpolitisk handlingsplan og tiden var inne for å fornye den.

Gjennom det arbeidet som er gjort de siste årene har fagmiljøene blitt kjent med en negativ utvikling i forhold til misbruk av narkotika, særlig blant unge. Dette vekker stor bekymring. I tillegg har de siste års arbeid bragt oss et videre slik at det er på tide å fornye planen for å sikre at den er relevant for dagens situasjon.

Arbeid med planen

Det er ruskonsulent i samarbeid med SLT-koordinator som har arbeidet med kartlegging av situasjonen i Eidskog og vurdering av hensiktsmessige tiltak for å møte de utfordringer vi står overfor. Det er gjort forsøk på å få dialogmøter med representanter for alle relevante tjenester i kommunen, frivillige organisasjoner og andre samarbeidspartnere. Vi har i stor grad lyktes med å få til dette og innspill som kom fram i disse møtene er lagt til grunn ved vurdering av aktuelle tiltak. Det er også sett på relevant planverk som kommunen har for å sikre en samordning med disse.

Struktur

Planen er bygget opp innholdsmessig i henhold til "Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan" som er gitt ut av Sosial- og helsedirektoratet.

Det gis en beskrivelse av rusmiddelsituasjonen i Eidskog der det tydeliggjøres forhold som er spesielle for Eidskog kommune sammenlignet med landet forøvrig. Det skisseres hva som er strategier og mål for det lokale rusforebyggende arbeidet. Disse bygger på nasjonale strategier og mål med lokale tilpasninger der det er hensiktsmessig for å møte våre behov.

I selve handlingsplanen er de konkrete tiltakene for å nå målene skissert. Det legges vekt på tverrfaglig samhandling for å sikre et helhetlig tjenestetilbud til tjenestemottakeren. Dette samsvarer med nasjonale strategier og retningslinjer.

De alkoholpolitiske retningslinjene er integrert i den rusmiddelpolitiske handlingsplanen. Det er videre skissert de økonomiske konsekvenser planen gir for kommunen samt hvilken periode planen gjelder for og hvordan den skal evalueres.

Det har vært et mål å gjøre planen så kortfattet og lettlest som mulig for at den skal kunne være et funksjonelt verktøy for de som jobber i dette feltet.

Det er vurdert som hensiktsmessig at Rusmiddelpolitisk handlingsplan følger økonomiplanperioden slik at planperioden blir 2016-2019.

Planer som er lagt til grunn:

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens satsningsområder er

- Levekår
- Barn og unge
- Folkehelse

Disse hovedsatsningsområdene med målsettinger til hvert område som er nevnt i kommuneplanen er lagt til grunn ved vurdering av tiltak i rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Boligsosial handlingsplan.

Det er nedfelt i boligsosialhandlingsplan at det er behov for et differensiert tilbud til rusavhengige i kommunen. Dette bygges det videre på i rusmiddelpolitisk handlingsplan.

SLT-plan

Denne vil bli utarbeidet i løpet av kort tid. Det gis en oversikt over hovedtrekkene på handlingsplan for oppvekstfeltet i rusmiddelpolitisk handlingsplan samt oversikt over planlagte samhandlingstiltak mellom oppvekstfeltet og den kommunale helse- og omsorgstjenesten. For detaljert oversikt over tiltak på oppvekstfeltet, henvises det til SLT-planen som kommer.

STRATEGIER OG MÅL

Hovedsatsningsområdene for rusfeltet nasjonalt er nedfelt i den nye opptrappingsplanen for rusfeltet:

- tidlig innsats for å forebygge rusavhengighet, behandling og oppfølgingstenester, som bolig og arbeid, i etterkant av behandling.

Regjeringens hovedmål for rusfeltet er følgende

- Det skal sikres reell brukerinnflytelse gjennom fritt behandlingsvalg, flere brukerstyrte løsninger og sterkere brukermedvirkning ved utformingen av tjenestetilbudet

- Sikre at personer som står i fare for å utvikle et rusproblem skal fanges opp og hjelpes tidlig
- Alle skal møte et tilgjengelig, variert og helhetlig tjenesteapparat
- Alle skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre

Hovedinnsatsen i opptrappingsplanen vil komme i kommunene der regjeringen blant annet ønsker å styrke oppfølgings- og etterverntilbudet. Dette krever innsats fra en rekke instanser. Følgende tiltak er løftet fram i tiltaksperioden:

- Bidra til at flere rusavhengige får et egnet sted å bo
- Øke antall tiltaksplasser for de med nedsatt arbeidsevne
- Sørge for økt utbygging av oppsøkende behandlingsteam etter modell av ACT-team (tverrfaglige team)
- Økt kompetanse om rus- og avhengighetsproblematikk i alle sektorer (100 mill. kroner)

Disse målene er representative også for Eidskog. Tiltakene som regjeringen løfter fram er også i stor grad aktuelle for Eidskog. Handlingsplanen i vår ruspolitiske handlingsplan gjenspeiler i stor grad regjeringens strategier og mål.

BESKRIVELSE AV RUSMIDDELSITUASJONEN

Kort sammenfatning

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) samler statistikk over bruk av rusmidler i Norge. Fra 2013 til 2014 er den generelle trenden at bruken av rusmidler har gått noe ned etter at særlig alkohol og cannabis hadde hatt økende bruk fra 1985-2013.

I Eidskog ble det gjennomført en ungdomsundersøkelse i 2015 som vi har fått resultatene av. Det er vanskelig å si noe om utviklingen siden undersøkelsen ikke er gjennomført tidligere. Den vil heretter bli utført jevnlig og vil da bli et godt verktøy for å kartlegge utviklingen på blant annet bruk av rusmidler blant unge i Eidskog.

Erfaringen til det kommunale hjelpeapparatet og eksterne samarbeidspartnere er at det er rekruttering til rusmiljøet blant stadig yngre personer. Både blant ungdom og voksne erfares det at måten å bruke rusmidler på blir mer ukritisk og risikofull i rusmiljøet. Videre er det en negativ utvikling i forhold til alvorlighetsgraden på kriminelle handlinger og bruk av våpen. Dette ses på med stor bekymring og det vurderes som helt nødvendig å intensivere arbeidet for å forebygge rekruttering og kunne ha et tilbud tilgjengelig til de som allerede har et hjelpebehov.

Hva har vi gjort i forrige periode, hvordan har det gått?

Siden forrige rusmiddelpolitisk handlingsplan ble vedtatt i 2008 er det kommunale rusarbeidet betydelig styrket.

- Vi har i perioden etablert SLT-ordningen som et avgjørende verktøy for å sikre samordning av rus- og kriminalitetsforebygging blant barn og unge.
- Oppvekstenheten har lagt ned mye jobb i å danne en fullstendig forebyggingskjede for hele oppveksten til barn i Eidskog.

- Eidskog kommune er blitt MOT-kommune
- Det er innført flere program i skolen for trivsel blant elevene og i forhold til voksne som trygge rollemodeller og grensesettere.
- Det er etablert et utstrakt samarbeid mellom ulike tjenester i oppvekst, foreldre og politi i forhold til å forebygge og forhindre at det etableres rusavhengighet hos unge
- Det er etablert miljøarbeidertjeneste i det kommunale rusarbeidet.
- Rustjenesten er flyttet ut av Nav-kontoret.
- Kommunen deltar i ROS-prosjektet
- Kommunen har økt sin kompetanse ved at flere ansatte har tatt videreutdanninger eller kurs som er relatert til rusfeltet

Dette har i stor grad bidratt til å oppfylle mål og gjennomføre tiltak som ble vedtatt i forrige rusmiddelpolitisk handlingsplan. De resultatene vi ser av den jobben som er gjort er

- Lavere antall som ikke fullfører skolegang
- Opplevelse av å være i stand til å iverksette tiltak tidligere overfor de som står i fare for å falle ut av skolegang.
- Bedre samhandling mellom tjenestene
- Mulighet til å gi bedre hjelp til flere enn før
- Bredere tilbud ute i kommunen

Av de tiltak som vi ikke har nådd å sette ut i livet fra den forrige planen, vurderes bolig og lavterskeltilbud i forhold til aktivitet og sosial trening som sentrale. Disse er tatt med i den nye handlingsplanen.

HANDLINGSPLAN

Barn og unge

Voksne som er trygge omsorgspersoner og tydelige gode rollemodeller er grunnleggende i forebyggende arbeid rettet mot barn og unge.

Tiltak	Igangsett/ Videreføres	2016	2017	2018	2019	Ansvarlig
SLT, Videreføre ordningen med SLT-kordinator med styrings- og arbeidsgruppe for rusmiddelforebyggen de og kriminalitets forebyggende arbeid i Eidskog kommune.	Er etablert	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	SLT-kordinator, styringsgruppe og arbeidsgruppe
MOT Eidskog skal fortsatt være MOT-kommune og fronte de verdier MOT jobber etter	Er etablert	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Eidskog kommune
«De utrolige årene»	Er etablert	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	PPT, helsestasjon og barneverntjeneste
Veiledning av foreldre og blivende foreldre	Er etablert	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Helse- Stasjonen og barneverntjeneste
Støtte- og/eller bekymrings-samtaler og andre hjelpetiltak til ungdom	Er etablert	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Helse- Stasjonen, skolen og politiet
Rusteamet og psykisk helsetjeneste blir i noen møter inkludert i fagteamene på skolen for å sikre samhandling og helhetlig tjenestetilbud i familien	Er planlagt	Startes senest januar 2016	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	Videreføres Og evalueres	Integrering Og mestring, psykisk helse- Tjeneste og skole
Sommerleir for barn og unge.		Gjennomføres	Evalueres og gjentas	Evalueres og gjentas	Evalueres og gjentas	SLT-kordinator m.fl.

ÖPP	Ligger nede	Gjen- innføres	Evalueres	Evalueres	Evalueres	Skole og Öpp- representant er
-----	-------------	-------------------	-----------	-----------	-----------	--

Det vises til SLT-planen for mer detaljert oversikt over tiltak.

Voksne

Tiltak	Igangsatt/ Videreføres	2016	2017	2018	2019	Ansvarlig
Kartlegge tjenestemottakerne i rusteamet og psykisk helsetjeneste ved hjelp av Brukerplan	Arbeidet er påbegynt og søkes fullført i 2015	Gjentas	Gjentas	Gjentas	Gjentas	Rusteamet, Psykisk helse- tjeneste
Målrettet miljøarbeid med tett oppfølging av personer i målgruppen	Ble startet i 2010	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Videreføres	Integrering og mestring

Videreføre samarbeid med frisklivsentralen om å fremme fysisk aktivitet blant rusmiddelavhengige	En-til-en-møter med fysisk aktivitet som mål	Videreføre sOg evalueres	Videreføre sOg evalueres	Videreføre sOg evalueres	Videreføre sOg evalueres	Integrering og mestring og Friskliv sentralen
Eidskog kommune skal etablere lavterskeltilbud med aktivitet og møteplass for rusmiddelavhengige		Søke tilskuddsmidler, evt. oppstart	Videreføre s	Videreføre s	Videreføre s	Integrering og mestring i samarbeid med andre tjenester
Eidskog kommune skal sikre at tjenestemottakerne får et helhetlig tilbud ved hjelp av samhandling på tvers av tjenester	Faste samarbeids-møter mellom rusteamet og Nav og psykisk helsetjeneste	Utrede behov for andre samarbeids Fora og evt. starte opp	Videreføre og evt. utvide	Videreføre og evt. utvide	Videreføre og evt. utvide	Alle relevante tjenester
Eidskog kommune skal opprette et utstrakt samarbeid med frivillige organisasjoner med tanke på å integrere personer i målgruppen i eksisterende tilbud eller skape nye	Har hatt kontakt med Røde Kors	Videreføre kontakt med Røde Kors, kontakte andre frivillige for å kartlegge mulige samarbeids områder	Videreføre Fra 2016	Videreføre fra 2017	Videreføre fra 2018	Rusteamet og andre relevante tjenester
Eidskog kommune skal sikre nødvendig kompetanseheving for ansatte		Kartlegge behov planlegges , oppstart	Evaluere og videreføre	Evaluere og videreføre	Evaluere og videreføre	Ledelsen i kommunen

Bolig

Tiltak	Igang satt/ Videreføres	2016	2017	2018	2019	Ansvarlig
Kartlegge behovet for boliger øremerket personer i målgruppen	Registrering i brukerplan er startet	Fullføre registrering i Brukerplan. Lage en oversikt over behov.				Integrering og mestring og Psykisk helse-tjeneste
Utrede muligheten for å omdisponere eksisterende boligmasse og evt. behov for nyanskaffelse av boligmasse		Samarbeid med boligforvalter og tildelingskontor og Nav				Bolig-Forvalter, Integrering og mestring, Tildelingskontor og Nav
Etablere botilbud med bemanning		Søke tilskuddsmidler til anskaffelse eller tilpasning av bolig Søke tilskuddsmidler til drift, hvis mulig. Evt. søke å løse egenfinansiering av drift i budsjett for 2017	Starte botilbud	Evaluere og evt. endre tilbud		Boligforvalter, Integrering og mestring, Tildelingskontor
Legge til rette for at flere kan kjøpe egen bolig ved hjelp av startlån.		Søke om og tildele midler fra husbanken				Boligforvalter , Integrering og mestring, Psykisk helsetjeneste
Botilbud til målgruppen uten fast bemanning		Kartlegge behov. Legge planer	Eablering av tilbud starter	Evaluere og evt. justere	Evaluere og evt. justere	Boligforvalter , Integrering og mestring, psykisk helsetjeneste

ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV PLANEN

Det er vurdert økonomiske konsekvenser av nye tiltak i planen og tiltak som ikke er satt i verk og som vil medføre økt finansieringsbehov. Noen av planlagte tiltak, f.eks. sommerleir for ungdom er ikke kommet så langt i planleggingsfasen at det er mulig å anslå kostnad eller andre finansieringsmuligheter pr. i dag. Det forutsettes derfor at det enten løses ved andre finansieringsordninger, innenfor gitte rammer eller at det legges fram egen sak.

Når det gjelder behov for bolig, er dette ennå ikke ferdig kartlagt. Det er ikke mulig å anslå kostnad pr. i dag. Dette legges fram i egen sak der man ser på totalt behov for boligtilbud til vanskeligstilte. Søkes delfinansiert av tilskuddsmidler

Det som for øvrig medfører nye kostnader for kommunen er

Lavterskeltilbud til aktivitet og sosial trening. Dette er ment som et tiltak for de som ikke er i stand til å nyttegjøre seg de tilbud som Nav tilbyr. Det er ment som et lavere trinn i «tiltakstrappa» der målet er å gjøre flest mulig i stand til å mestre Nav sine tiltak på sikt.

- Ansettelse av ansvarlig for lavterskeltilbud, 1 årsverk, Anslått kostnad: 600.000,-
- Drift av lavterskeltilbud:

Kostnaden finansieres med midler som ifølge ny opptrappingsplan for rusfeltet overføres til kommunene som rammetilskudd, og er ment å brukes på å styrke tilbudet til de som har et avhengighetsproblem til rusmidler.

I et folkehelseperspektiv er det opprettet samarbeid med frisklivssentralen der det er ønskelig å engasjere en ansatt derfra for å gi tilbud som fremmer fysisk aktivitet blant personer i målgruppa.

- Miljøarbeider/aktivitør fra frisklivssentralen, 0,5årsverk, Anslått kostnad: 300.000,-

Dette søkes i starten finansiert av tilskuddsmidler fra helsedirektoratet og ved gode resultater, søkes innarbeidet i egne budsjetter på sikt.

Kompetanseheving til ansatte, både ved støtte til videreutdanning, kurs eller seminarer. Dette gjelder alle ansatte i kommunen som gir tjenester til personer i målgruppen. Behovet er ikke kartlagt og noen tiltak er helt i planleggingsfasen. Det er ikke mulig å anslå sum. Kostnaden finansieres av tilskuddsmidler fra helsedirektoratet og får ikke konsekvenser for kommunens budsjett.